

17. listopad

Milí přátelé, svátek, který dnes slavíme otevírá také přemýšlení o současných ohrožení svobody. Jako by každý rok bylo třeba poukázat na jiné síly, které se ji pokouší nabourat, a přitom ještě nedávno dřímaly kdesi pod povrchem. Jako by naše společnost musela neustále bdít sama nad sebou, a nad tím, jak si svobodu udržovat. To je, myslím, docela důležité sdělení pro každý čas, nejen pro Den boje za svobodu a demokracii. Prostě neplatí žádné, že svobodu už pro jednu máme, a že je proto jedno, kdo usedne zanedlouho na Hradě. Nebo, že je jedno, když řady našich spoluobčanů vychází do ulic s požadavky laciných a zároveň velmi nebezpečných řešení své nespokojenosti. Není to jedno. Není jedno, když mnozí nekriticky naslouchají heslům typu: „přestaňme kritizovat Rusko a pomáhat Ukrajině, bude levnější plyn!“ Vykresluje to podivný obrázek o nás. Jako bychom si najednou nebyli zcela jistí, kdo je původcem zla, které přináší těžkosti do našich domovů, a také nesmírné bolesti a zkázu napadenému národu.

Boj za svobodu a demokracii předpokládá, že do něj někdo vloží svou energii, svůj čas, své síly, i svou kreativitu v hledání, jak rozkladným silám odolávat. S vděčností se dnes smíme inspirovat i my třeba předlistopadovým disentem. Vzpomínat na ty, kdo své síly spojovali v odporu proti totalitní moci a přispěli k jejímu pádu. Snad mohu připomenout, že i v církvích vyrostlo mnoho bojovníků za svobodu, kteří se neváhali ozvat a riskovat kriminály. (Koneckonců i zde v Mladé Boleslavi Občanské fórum vzniklo na československé faře.) Zápas o svobodu tehdy vyrůstal také ze schopnosti pojmenovat věci pravými jmény. Mnozí uměli tehdy vládnoucí režim jednoznačně nazývat totalitním zlem. Zlem, které mělo na svědomí mnoho zločinů, ale také způsobilo velký morální rozklad naší společnosti. Mám někdy smutný dojem, že tenhle proces se nám nepodařilo zatím cele obrátit a vystavět porevoluční společnost spíše na morálních základech než na ideologii různých stran. Mám také dojem, že jsme se o mnoho neposunuli ani v tom, co nám bylo v časech totalitních sebráno, a čeho se dnes ani v ostatních postkomunistických zemích příliš nedostává, totiž v přijetí nutnosti nést odpovědnost za věci veřejné, a za svět kolem nás. Nemáme ji stále dostatečně vštípenou.

Soudím tak z toho, že dnes namnoze mlčíme, nebo marginalizujeme fakt, že se v nedávné době několikrát zaplnilo Václavské náměstí nespokojenými při protivládních demonstracích. Tentokrát ale nešlo o občany znepokojené ohrožením demokracie jako v minulých letech, nýbrž o rozhněvané nad demokratickou vládou. Jistě, ono je potřeba ve svobodě využívat možnost se projevit, vyslovit nesouhlas, a ti námi zvolení mají mít otevřené uši kritice. Ale co lze z nedávných protivládních demonstrací vyčíst? Hlavně to, že opět sílí tendence nechat věci veřejné ovládnout zastánci bezohledného nacionálního egoismu. Že mezi lidmi narůstá pokušení zřít se spoluodpovědnosti za spravedlnost ve světě. Že spolu s klesající životní úrovní, jejíž příčinou je především válka na Ukrajině, nesílí solidarita, ale sobectví a nenávisť. Že se tu opět lidé nechají ovládat falešně vyvolanými strachy. Že nekriticky podléhají lákavým řešením samozvaných spasitelů. To vše má v mnohém na svědomí dezinformační scéna, se kterou si jen těžko umíme poradit. Já prostě nevím, jak je možné ještě dnes, čase nezávislých médií, tak snadno přesvědčit člověka o opaku všeho zřejmého. Jak je možné, že se to děje stejně, jako to u nás kdysi uměla totalitní moc svým překrucováním skutečnosti, a jako to denně předvádí oficiální ruská média.

Nechci tu ale jen vypočítávat to, co zarmucuje. Na druhé straně, i přes tenhle rozmach rozkladných sil, bych rád poukázal k naději. Dnešní svátek připomíná, že v našem národě se vždycky objevili tací, kteří viděli dál, kteří podrželi, kteří neváhali riskovat zaměstnání, nechali se vyslýchat a mlátit, kteří byli v roce 1989 schopni zmobilizovat statisíce lidí, aby vyšli do ulic. I dnes mnozí z řad občanské společnosti své síly napínají, ozývají se,... leccos pro zachování svobody dělají. Třeba svolají demonstraci Česko proti strachu. Nadějí mě naplňuje i to, že naše země vyniká nad jiné v pomoci válkou zmítané Ukrajině. A je to tatáž země, která měla v minulosti často ve zvyku před Ruským

agresorem kapitulovat. Dnes tedy solidárně stojí za napadeným státem, a to nejen na vládní úrovni, ale také v rámci širší občanské společnosti. Obdivuju mnohé, kteří od počátku války pomáhají prchajícím, a kteří prostě ví, že bez solidarity jedněch s druhými nezvládneme nic z toho, co nás čeká.

Dnes tu tedy chci připomenout, že směr, kam se naše země ubírá, závisí na každém z nás. Nejen na politicích, médiích, na školách, církvích, na studentech, neziskových organizacích, ... ale na každém, komu na životě ve svobodě záleží. Nebojme se přijímat odpovědnost za svět kolem, za svět blízký i vzdálený. Ono se nám to v dobrém vrátí, i když odpovědnost sebou nese i velké nároky. Učme se neustále kritickému myšlení. Ono se stává jedinou hrází proti lžím a dezinformacím. Umějme také vždy a jednoznačně pojmenovávat zlo. Dnes třeba to, které nedaleko od nás útočí na suverénní stát. A nakonec budme bdělí. Budme schopni si všimnout, když naši svobodu cokoli ohrožuje. Budme ochotni napínat všechny své síly tak, aby naše země vždy směřovala právě ke svobodě a demokracii.

J. Hudec